

“No pot haver-hi cap impunitat”

Alejandro Toledo,
el primer cap d'estat
indi del Perú,
conversa sobre
la superació
de la guerra civil,
les eixides de la
recessió i la relació
perversa entre
terrorisme i droga.
Fa tres anys
que va substituir
Alberto Fujimori,
i encara queda
molta feina pendent,
però té una meta clara:
“Hem de sotmetre'ns
a una depuració,
com feren els alemanys
després de la Segona
Guerra Mundial”.

Fill de camperols, Alejandro Toledo va néixer el 1946 a Cabana, als Andes. Alumne destacat i estudiant d'economia com a becari als EUA, va ser posteriorment assessor de l'ONU, del Banc Mundial i de l'Organització per la Cooperació i Desenvolupament Econòmic (OCDE), a més de professor universitari. A l'inici dels anys noranta va fundar el moviment Perú Possible, que va fracassar en les eleccions presidencials del 1995 i del 2000. Les acusacions de frau per l'oposició contra el reelegit Alberto Fujimori van fer esclatar protestes violentes. A la tardor del 2000 Fujimori va fugir a l'exili japonès arran de l'escàndol provocat per un cas de suborn: deixava la via lliure a Toledo, considerat com un *bon vivant* proper al poble i conscient de les seues arrels.

—No han passat ni tres anys des que vostè, encapçalant el moviment popular Perú Possible, va fer fora el dictador Alberto Fujimori i tots els corruptes que l'envoltaven, i la seua popularitat ja es troba per terra. Com és això?

—Després de tot el que ha sortit a la llum, les persones desconfien dels polítics. És fàcil ser popular. Només cal prometre-ho tot a tothom. En alguns moments, Fujimori gaudia d'un suport del 75% de la gent. Va repartir molt de peix, però no va ensenyar la gent a pescar.

—Amb quina situació es va trobar quan va accedir al poder, el 28 de juny del 2001?

—La cosa era més greu del que em pensava. El país es trobava en bancarrota. Bona part dels vora 9.000 milions de dòlars de les privatitzacions havia acabat en comptes estrangers. Ara no queda quasi res per privatitzar.

—Però vostè va aconseguir un petit miracle econòmic...

—Perú es trobava enfonsat en la recessió i vam aconseguir invertir aquesta tendència. En els dos darrers anys l'índex de creixement es troba entre el 4 i el 5 per cent. Ara, qui se n'ha de beneficiar és també la gent del carrer. És el nostre repte en aquests moments...

—...I tot just és aquí on es troba el problema. Els camperols i els professors han sortit al carrer per manifestar-se contra vostè. No ha subestimat l'enorme tasca a què s'enfronta?

—No. El que passa és que hem de recomençar en condicions democràtiques i de completa transparència, i no podem repartir regals. No disposem de diners negres com Fujimori, ni en volem.

—La Comissió per la Veritat i la Reconciliació, constituïda poc després de la seua presa de possessió, ha presentat ara un esfereïdor resultat sobre els vint anys de guerra civil i violació dels drets humans al Perú: gairebé 70.000 morts o desapareguts; i no eren els terroristes els únics que assassinaven, sinó que també l'exèrcit es troba seriosament incriminat. Matances, tortures, violacions: tot això ha estat tolerat per l'establishment peruà.

—Sent tot el meu respecte pels integrants de la comissió. El seu informe ens posa davant l'espill en què ara, avergonyits, ens hem de mirar. Tot això, però, ha de bastir el començament d'una nova societat civil.

—Segons l'informe, Fujimori no va ser l'únic a dur a terme aquesta guerra bruta. L'arbitrarietat de l'exèrcit i la corrupció de la justícia ja havien començat amb els seus predecessors, Fernando Belaúnde i Alan García.

—Ens hem de decidir a sotmetre'ns a una depuració, com feren els alemanys

després de la Segona Guerra Mundial. No pot haver-hi cap impunitat.

—De moment, només han estat detinguts els terroristes.

—Hem d'oferir una reparació col·lectiva, sobretot a les víctimes i a les seues famílies.

—Hi ha indicis que els terroristes de Sendero Luminoso s'estan reagrupant. No fa gaire va ser segrestat un grup de persones que treballaven en la construcció d'un gasoducte.

—No hi ha cap reactivació de Sendero Luminoso. Els segrestats eren un grup de joves capturats pels darrers quadres dels maoistes. Els van deixar anar per aconseguir queviures i medicaments. Es tractava més aviat d'una acció desesperada.

—No troba que el terrorisme i el tràfic de drogues s'estan convertint en un bon negoci també al Perú?

—Aquest lligam pervers entre el terrorisme i les drogues es dona pertot arreu: aquí, a Colòmbia i a l'Afganistan. El terrorisme es finança amb aquesta relació i és un fenomen global al qual s'ha de donar una resposta global.

—Quina?

—Una via consisteix a preocupar-se pels més pobres i els, fins ara, exclosos per l'estat, amb escoles, hospitals i altres serveis. No podem deixar el camp lliure als criminals.

—Hi ha encara un parell de respostes globals. Per exemple, la militar.

—Condemnem qualsevol terrorisme i tots els que el financen o que fabriquen armes de destrucció massiva, però la lluita ha de ser conduïda als organismes internacionals.

—Quan es va enfrontar amb Fujimori, ho va fer com a *cholo*, com a candidat dels indis. Podia vostè canviar-ne la sort?

—Sí, però encara hi ha molt per fer. Durant el primer any vaig reduir el pressupost militar a la meitat per combatre sobretot la pobresa dels indígenes. Ara com ara, mirem d'introduir el quítxua com a segona llengua oficial a les escoles. A més a més, s'ha constituït una escola superior administrativa per a la població indígena. Jo no oblide els meus orígens.

"El primer any vaig reduir el pressupost militar a la meitat per combatre sobretot la pobresa dels indígenes. Ara mirem d'introduir el quítxua com a segona llengua oficial a les escoles. A més, s'ha constituït una escola superior administrativa per a la població indígena. Jo no oblide els meus orígens."

—I Mercosur, l'aliança comercial per a Sud-amèrica, és important per a vostè?

—Ens hi vam incorporar perquè les integracions regionals són importants. A banda, hem signat una associació estratègica amb el Brasil que considere la mesura en política exterior més important dels darrers cinquanta anys. Es construiran carreteres que uniran encara més els nostres països. Per descomptat, això no significa que no firmem altres pactes amb més països, com per exemple els Estats Units.

—Ara visiteu la República Federal Alemanya i uns altres països europeus.

—Vull demanar al canceller Schröder, com també a Chirac i a Aznar, que defensen una associació comercial amb el Perú.

—Com pot guanyar-se els inversors per al Perú si hi predomina una sensació d'inseguretat, per culpa de l'increment de la delinqüència comuna, a les institucions democràtiques i a la seguretat judicial?

—Perú és estable econòmicament, amb els índexs de creixement més alts del continent; nosaltres hem valorat el nostre risc molt positivament. La nostra agricultura i indústria, el turisme, la infraestructura, tot plegat són raons per comprometre's amb nosaltres. Signaré amb Gerhard Schröder un contracte sobre cooperació tècnica i

un altre amb l'entitat de crèdit per a la reconstrucció. Parlem de medi ambient, tractament de l'aigua, formació i desenvolupament.

—Entre els grups ecologistes s'ha despertat una forta oposició al projecte de gas natural a Camisea.

—Es tracta del projecte menys contaminant que us pugueu imaginar. En aquest sentit no m'han de donar instruccions. Serà un gran impuls amb un volum d'inversions de 6.500 milions de dòlars. A més, he creat una comissió encarregada de vetllar pel compliment més escrupolós de la normativa mediambiental i, sobretot, perquè es respecten els drets de la població indígena a la regió afectada.

—Ha parlat a la televisió d'una "gran humilitat". Quins errors del començament de ben segur no tornarà a repetir?

—Amb el meu entusiasme vaig crear expectatives massa grans, i, en política, si es vol actuar correctament, res no s'esdevé d'avui per a demà. Però pareu-vos a pensar el que ha passat: ha estat elegit dirigent del Perú un indi. Era la primera vegada en cinc-cents anys. Això és el més primordial que haurà d'assimilar la gent.

Mattias Matussek
© Der Spiegel—EL TEMPS
Traducció Àngels Giménez